

Sisu:

	Lhk.
1. Hõimlaste pühadelaul. <i>P. Voolaine</i>	99
2. Aasta vahetuseks	100
3. Soomekeele õpetamise küsimusi eesti koolides. <i>V. Ernits</i>	102
4. Suomen ylioppilasmaailman heimoharrastukset. <i>Elsa Enäjärvi</i>	106
5. Tervitus ungarlaste maailmakongressile. <i>S. Csekey</i>	110
6. Kuidas kavatsetakse korraldada välisungarlaste liikumist. <i>V. Ernits</i>	112
7. Csekey István: Északi irások. Arvustus, <i>V. Ernits</i>	117
8. Kapitaaiteos väliskodanikkude liikumise ja väljarändamisküsimuse kohta: Teo Snellmann: Ulkokansalaistoiminta ja siirtolaisten huolto. Arvustus. <i>V. Ernits</i>	120
9. „Kalevipoja“ läti keelne tõlge. Arvustus. <i>V. Ernits</i>	123
10. Uusim hõimuroomaan Eestis: Richard Janno: <i>Metsmees</i> . Arvustus. <i>V. Ernits</i>	124
11. Teateid hõimurahvaste elust	127
12. Magyar nyelvű tartalmi áttekintés	128
13. Suomenkielinen sisällyskatsaus	128

Toimetuselt.

„Eesti Hõim'u“ 1930. a. esimene number ilmub 24. veebruariks, Eesti iseseisvuse päevaks, sisaldades vastava artikli, samuti tervituse hõimupäevaks, ühtlasi ungarlaste rahvuspühaks 15. märtsil. Prof. Csekey annab seletuse 15. märtsi ajaloolise tähenduse kohta Ungaris, samuti ülevaate Ungari-Eesti suhete arenemisest 1929. a. Järgneb ülevaade Ungari piirirevideerimisest ja teistest päevaküsimustest Ungaris. Soome saatkonna sekretär T. Snellmann kirjutab Soome-Eesti suhteist samal ajal. Järgneb kirjandusarvustusi Ungaris, Eestis, Soomes ja Venes ilmunud hõimuisuliste teoste kohta, teateid hõimurahvaste elust jne.

Tellijate arvustikku.

18. sept. kuni 12. detsembrini 1929. a. on „Eesti Hõimule“ lisandunud 1929. a. tellijaid 19, endistega kokku 478; 1928. a. aastakäiku 12. eks., endistega kokku 271. 1929. a. tellijaist on Riiaist 37, Helsingist 11, Leedust 21, untest tellijatest Berliinist 7, Varssavist 1. Uue aastakäigu tellimine on juba alanud, tellimisi on tulnud niihästi kodumaalt kui ka Berliinist ja Riiaist.

„Eesti Hõimu“ esimese aastakäigu levik lähineb kolmesajale, käesoleva aasta oma poolele tuhandele. Loodame, et tuleva aastakäigu tellijate arv tõuseb üle esimese tuhande piiride.

Hõimuajakiri on teataval kombel kogu hõimuliikumise hing, ja sellepärast peaksid kõik hõimuliikumise sõbrad ise seda tellima ja omile tuttavale soovitama.

EESTI HÕIM

KAASANDENA LENDAJAKIRI „VÄLISEESTLANE“
ASUTIS FENNO-UGRIA JA EESTI HÕIMUORGANISATSIOONIDE
HÄÄLEKANDJA.

Väljaandja: ASUTIS FENNO-UGRIA. Vastutav toimetaja: V. ERNITS.
Aadress: Tallinna, Lai tän. 1 Suomi- || Toimetus ja talitus: Tartu, Uus-Savi t. 2, k. 3,
büroo. || tel. 7-22, avatud: 10—12 e. l. ja 6—7 p. l.
Tellimishind: aastas 1 kroon; toetustellimine alates 5 kr., autellimine alates 10 kr.,
Ilmub Tartus üksiknumber 25 senti. 4 korda aastas.

Nr. 4, II aastak.

Detsember

1929.

HÕIMLASTE PÜHADE LAUL.

Suur Hõimuhaldjas, jõulupuule
Sa ise küünlad süüta meil!
Sa rõõmutooja valgussuule
säe hõimusõnu tähtiteil.

Meil tuhmid tähed pilvistaevas,
öö laante üle pikk on veel.
Meil sajandeid ol' valgus vaevas...
Sa aotähes ast'sid eel.

Said pillat hõimud siniranda,
tuld süda, hõõgvat lootust täis.
Ol' jõudu kõrvepiinu kanda,
kus surm vaid sajatavat näis.

Su tuled Doonaul, Volgal, Kaamal,
Petšooral, Saimal, Emajõel,
soil süngel Uuralistki taamal
nüüd saatku soojust veljel, õel.

Kus käleb nukker csikós *) postal, —
tall' kuuluta häid sõnumeid,
või põdrakarjus soomaal mustal, —
hõimvalgus täitku nende teid.

*) hobukarjus Ungaris, lugeda tshikoosh.

Nüüd päiksel peame tänapalvust,
tad kodukolde hüüame.
Ta valguslättel säeme valvust,
tõemäkke tõusta püüame.

P. Voolaine.

AASTA VAHETUSEKS.

Kui need read trükist ilmuvad ja lugejate kätte jõuavad, on käes oleva aasta lõpp ja uue aasta algus lähedal, mil puhul inimeste hinged on avaramad, meeled ülevamad. Igaüks teeb ülevaadet läinud aastast ja selle harrastusist, võitudest ja kaotustest, ja heidab pilku tulevikku, püüdes aavistada selle võimalusi.

Teiste vaimliste liikumiste hulgas on ka hõimuliikumisel põhjust lühikeseks tagasi- ja edasivaateks aastavahetuse puhul. Ei saa just öelda, et lõppev aasta oleks toonud hõimuliikumisele õige suuri võite, või et lubaks neid algavgi aasta. Siiski pole lõppev aasta ka hõimuliikumises asjata olnud, ja algavgi aasta viib meid kindlasti hõimutöö sihis üldiselt edasi.

Kuna meie ajakirja järgnevas numbris hrad T. Snellmann ja prof. S. Csekey annavad lühikese ülevaate Soomest ja Ungarist ja Soome-Ungari ja Eesti suhteist 1929. a., piirdun järgnevas mõne joonega hõimutöö üldisest seisukorrast Eestis.

Kõigepäält: meie eesti hõimuorganisatsioon on 1929. a. kõvenenud ja arenenud, eriti hõimupüha kaudu, mis kandis hõimumõtte laiali üle kogu maa. Osalt selle tagajärjel, osalt muil põhjusil, on tekkimas üle maa paljudes kohtades kohalikke hõimuorganisatsioone, millistest omavad erilise tähtsuse kavatsetavad hõimuklubid suvituskohtades, kus võimaldub otsekohene kontakt meie ja suurema hulga suvitajate soomlaste vahel.

Teiseks tuleb märkida, et hõimuaade on meie koolides õige elavat vastukaja leidnud, ja kindlasti jäävad koolid edaspidigi hõimuaade kõigetulisemaiks kandjaks. Selle aate pääväljendajaks jääb loomulikult iga aasta korraldatav hõimupüha, kuid sellega seltsib hõimuaade ja rahvaste lähem tundmaõppimine koolitundides, õpilaste hõimuringide tegevus ja lõppeks kõige tähtsamana hõimukeelte tegelik tundmaõppimine koolides. Läinud aastal korraldati meil soome keele õpetus kõigis õpetajate seminarides, paljus keskkoolest, isegi juba ühes algkoolis, ja isegi palju raskema ungari keele õppimisele on keskkooli õpilaste kitsamas

ringis alus pandud (Tartus, Treffneri gümnaasiumis); samasuguseid kavatsusi kuulduv mujaltki. Meie õpetajaskond on igatahes suurelt osalt valmis soome keele õpetust korraldama — loogu valitsus ja riigikogu selleks vastavaid võimalusi niihästi kooli korralduste ja seaduste kui ka aineliste eelduste poolest!

Häämeelega võib sedagi märkida, et hõimuajakiri „Eesti Hõim“ ühes „Väliseestlasega“ on eelmise aastaga võrreldes sügavamale juurdunud, tellijate arvu lähinedes aasta lõpuks juba poolele tuhandele. Neile lisaks on hakanud ilmuma ajakirjana „Välis-Eesti Almanak“, milline täiendab neid mõningategi uute materjalidega. Loodame, et tulevalgi aastal need hõimuajakirjad jätkavad ühel meelel oma selgitavat tegevust ja võidavad hõimu- ja väliseesti küsimusele ikka rohkem pooldajaid.

1929. a. algusel oli mõningaid kavatsusi lähemasse kontakti astuda niihästi Venemaal asuvate eestlastega kui ka teiste sealsete soomeugrilastega. Aja, rohkem aga rahapuudus ei võimaldanud ette võtta kavatsatud külaskäiku Venemaale, ja nii jäi suhete küsimus Venemaa eestlastega ja teiste soomeugrilastega Venemaal endisesse seisukorda.

Lõppeks tuleb märkida, et hõimukeskorganisatsioonide töö omandab kindlama ilme, nii Fenno-Ugria Soome büroo ja Välis-Eesti ühingu büroo tegevus Tallinnas, vähemal määral ka Fenno-Ugria Tartu osakonna ja Hõimuklubi tegevus Tartus. Need asutised pole aga siiski veel välja jõudnud areneda kõigiti ajakohasteks hõimu- ja väliseesti informatsiooni- ja propagandabüroodeks ja instituutideks, nagu neid tunneme paljuil välismail. Päätakistuseks on siin aineiline kitsikus ja riikliku toetuse minimaalne ulatus kultuurkapitali summadest (alla ühe sendi iga väliseestlase kohta aastas; Jaapanis ühe välisjaapanlase kohta üle 4 krooni aastas!). Et meie seltskond on praegu vaene ja osalt ükskõikne hõimu- ja väliseesti küsimuste suhtes, ja et väliseestlased teatavas osas on seda veel rohkem, siis on selge, et kogu tegevus ei saa omada väga laialdast ulatust, vaid peab juurduma pikkamisi ja avarduma vähehaaval. Loodame, et meie hõimu- ja väliseesti liikumine siiski kord neist kitsastest aegadest üle jõuab ja et meie riik ja rahvas kord hakkab tõsisemalt vaimlist kultuuri hindama, kui ta seda praegu teeb, ja et tulevikus vähemalt osagi neist miljarditest kultuur-, ka hõimu- ja väliseesti tööks muudetakse, mille eest meie riigi rahvast praegu alkoholiseeritakse ja nikotiniseeritakse (kokku üle kolme miljardi aastas, s. o. üle kolmandiku meie riigi eelarvest!).

Meie ei astu erilise juubeldustundega uude aastasse, sest selleks puuduvad põhjused ja eeldused. Meie ei karda aga juure asuda neile

hõimu- ja väliseesti ülesannetele, mida tulevane aasta meile ette seab. Meie loodame, et 1930. aastal tegevusvõimalused meil eelmisega võrreldes siiski avarduvad, kas või selgi lihtsal põhjusel, et 1931. a. suvel peetakse Helsingis IV soomeugri kongress, millest Eesti küllalt edustav osavõtt on paljuil põhjusil möödapääsematu. Valmistused selleks algavad juba lähemal ajal. Need toovad kindlasti palju elevust meie hõimutegelastesse ja organisatsioonidesse ja mõjuvad kindlasti kaasa meie hõimutöö tähtsuse hindamiseks neis ringkondades, kes meie praeguse riiklise korraldusega on kutsutud kõike meie riigis juhtima ja reguleerima, eriti majandusliikude tegevusvõimaluste suhtes.

Tulevane neljas soomeugri kongress Helsingis moodustub meil kindlasti selleks haripunktiks meie hõimutöös, milline avaldab oma virgutavat mõju juba varem inigi. Loodame, et selle mõju püsib pärast kongressigi, järgmise tõusuaajani, arvatavasti 1933. või 1934. a. Eestis peetava V soomeugri kongressi puhul.

SOOME KEELE ÕPETAMISE KÜSIMUSI EESTI KOOLIDES.¹⁾

Läinud aastal pandi Soomes Soomluse Liidu sugurahvaste osakonna poolt alus eesti keele õpetamisele soome koolides. Lühikese aja kestel korraldati eesti keele õpetus mitte vähem kui 14 soome keskkoolis. Anti välja isegi vastav õpperaamat prof. Kettuse poolt.

Meil Eestis oli juba ammuigi katseid tehtud soome keelt õpetada. Läinud suvel Soomes viibides leidsin Helsingi ülikooli raamatukogu ajalehtede bibliograafilisest katalogist, et Hugo Treffneri eragümnaasiumis on soome keele õpetamisega katseid tehtud juba 1887. a., kui ma ei eksi. Hiljemini, käesoleva sajandi alul, koraldas neid kursusi dr. Oskar Kallas; olen neist ise osa võtnud. 1919. a. kevadel õpetasin ise ühel soome keele kursusel, millest umbes 70 õpilast osa võttis ja 1920. a. suvel ka õpetajate suvekursusil ülikoolis. Tean, et neid kursusi on teistegi poolt korraldatud, eriti rahvaülikoolide, YMCA-de ja mitmesuguste muude organisatsioonide poolt, mõnelgi korral Soome saatkonna lahel kaasabil ja toetusel.

Kui 1928. a. teade suurejoonelisemast eesti keele õpetamisest Soomes Eestisse jõudis, mõjus see hooguandvalt mitmel pool korraga. Varsti oligi meil soome keele õpetus kõigis seminarides korraldatud, ka

¹⁾ Suurelt osalt läbirääkimiste põhjal Fenno-Ugria juhatuse esimehe hra A. Veidermanniga ja Võru õpetajate seminari direktori hra J. Käisiga. V. E.

mitmes keskkoolis, alles hiljuti isegi 6-ndas algkoolis Tartus, viimases õpetaja J. Leemanni agaral algatusel. Võib loota, et nende koolide arv edaspidi järjekindlalt tõuseb.

Kogu see liikumine toob aga päevakorraale mõningaid küsimusi, milliste lahendamine pole küll alati kerge, kuid on siiski tarvilik liikumise edenemise kindlustamiseks.

Kõigepäält, meil puudub vastav õpiraamat. Kettuse „Soomekeele õpetus“ on enam-vähem akadeemiline, mõeldud peaaesjalikult täisealistele. Aaviku „Praktilise soomekeele õpetuse“ trükk on ammu otsas, Wellewill'i iseõpetaja kubiseb lugematuist vigadest. Praegu õpetatakse juhuslikkude materjalide põhjal, kasutades lugemiseks peaaesjalikult Nurmiku redigeeritud muinasjutte.

Kuuldavasti on J. Aavikul uus soomekeele õpperaamat valmimas, millise ilmumisel saadakse õpperaamatu kriisist üle. Selle täienduseks peaks aga ilmuma rohkem soomekeelseid lugemistekste eestikeelsete sõnaseletustega, nagu neid avaldatakse Soomes eesti keele jaoks.

Järgmiseks küsimuseks on soome keele õpetuse kava, milline praegu puudub. See on ka arusaadav, sest loomulikult võib kava õpetamisest enesest välja kasvada, ega saa seda nii väga teoreetiliselt ette dikteerima hakata. Sellepärast on loomulik, et meil kulub veel paar aastat, enne kui senniste õpetamiskogemuste põhjal võidakse kokku seada soomekeele õpetamise praktikale vastav kava. Sellise koostamise olevat haridusministeerium teinud ülesandeks soome keele õpetajale härra Rajamaale Haapsalu seminaris. Samal alal töötavad ka teised soome keele õpetajad, ja lõpulik kava koosneb muidugi nende kõigi kogemuste kokkuvõttest.

Järgmisena probleemina esineb õpetajate ettevalmistamisküsimus. Kompetentseid soome keele õpetajaid on meil ju vähe, peaaegu ainult ülikooli filosoofiateaduskonna lõpetajad läänemeresoome keelte alal. Teised peavad end aga tublisti soome keeles täiendama, ja isegi ülikooli lõpetajaile pole praktiline soome keele harjutamine üleliigne, sest ülikool niisugusena ei õpeta kedagi veel soome keelt kõnelema, kuigi ta selleks soliidigi teoreetilise aluse võib anda. Tähen­dab, õpetajate ettevalmistus soome keeles on esmajärgulise tähtsusega probleem. Selle lahendamiseks on peale isikuliste raamatuliste soome keele õpingute peaaesjalikult kaks võimalust: praktiline tutvumine soome keelega, kirjandusega ja kultuuriga Soomes, ja vastavad kursused Eestis. Loomulikult tuleb mõlemaid abinõusid tarvitada.

Mis puutub Soome külastamisesse pikema aja kestel, siis käib see üksikule õpetajale sealse elukalliduse tõttu kindlasti ülejõu, ja on võimalik ainult siis, kui määratakse mõne asutuse või riigi poolt vastavad stipendiumid või korraldatakse hõimuorganisatsioonide poolt vähem kulu nõudvaid suvituskohtade vahetusi ehk ka osavõttu näiteks Jyväskylä suviülikoolist, millises juba läinud suvel meie õpetajad olid oodatud külalised erilisel hõlbustatud tingimusil. Kõiki neid võimalusi peaksid meie õpetajad kasutama, ja samasuguseid võimalusi peaksime meie pakkuma eestikeele õpetajaile Soomest!

Soomekeele kursuseid õpetajaile on senni korraldanud ülikool, Tartu linn ja võib olla veel teisedki. Kavatsusel on praegu Fennouugria ja Õpetajate Liidu võimalikult ühised kursused soomekeele õpetajaile, ühes üldiste algetega hõimuõpetuse alalt.

Järgmine küsimus oleks soome keele koht koolide õppekavades. Teatavasti näeb meie keskkooliseadus ette sunduslikke, valitavaid ja vabatahtlikke õppeaineid. Sunduslikuna õppeainena ei figureeri soome keel kusagil meie keskkoolide õppekavades. Küll on ta aga valitav kolmandana võõrana keelena prantsuse ja vene keele kõrval humanitaar- ja kommertsgümnaasiumides. Sellegi juures on omi raskusi, kuna ei lubata paralleelselt kahte kolmat võõrast keelt õpetada, ja enamus eeldab hari-likult prantsuse keelt. Vabatahtlikuna õppeainena võib soome keelt kõigis keskkooles õpetada, kuid ka siingi on suuri raskusi, sest selle õpetuse kulud kannab kooli ülevalpidaja, mitte aga riik, kes üldiselt õpetajate palgad maksab. Teiselt poolt ei tohi tundide arv olla üle 34 nädalas. Praegustes ülekoormatud kavades olevatki see arv 33—34 ümber, nii et ainult suure vaevaga võivat leida vabu tunde soome keelele, hari-likult mõne teise aine arvel.

Mis puutub aga algkoolidesse, siis on siin lugu soome keele õpetamise seaduslikkuse suhtes palju hõlpsam. Algkooliseaduses on nimelt ette nähtud kaks võõrast keelt, kuid pole aga öeldud, missugused need keeled peavad olema. Niisugustena mõisteti meil omal ajal inglise ja saksa keelt, veel varemini ka vene keelt. Praegu on niihästi vene kui ka inglise keel algkoolist kõrvaldatud, ja saksakeelegi kõrvaldamine näib tulevikus silmapiirile kerkivat. Algkooliseadust pole aga muudetud, ja nii oleks praegu täielik seaduslik võimalus soome keele õpetust algkoolides sunduslikult maksma panna, kui seda aga tahaks haridusministeerium ja võimaldaks õpetajate koosseis; vabariigi valitsuse otsusega aga võiks väga hõlpsasti korraldada soome keele vabatahtlikku õpetamist neis algkooles, kus selle vastu huvi tuntakse ja õpetajate

soome keele oskus seda võimaldab. Algkooliseaduse põhjal tasutaks need soome keele tunnid samal kombel, nagu kõigi muude õppeainete tunnid.

Keerulisem on aga tasuküsimus keskkoolides, nagu juba enne tähendatud. Praeguse korra juures peaks soome keele õpetuse kulud kandma kooli ülevalpidaja, s. o. harilikult omavalitsus: linn, maakond või alev, selts, eraisik, isegi riik jne. Neid ei saa aga keegi sundida seda tegema, ja kui nad seda vabatahtlikult ei tee, siis kujuneb küsimus raskeks. Sel puhul võiks aidata eriline haridusministeeriumi krediit soome keele õpetamiseks, kas mõningaist sennistest eelarve summadest, või jälle eriliselt selleks otstarbeks üles võetud ja riigikogu poolt kinnitatud krediidisummast. Riigikogu ise ei saa praegu neid summasid eelarvesse juure lisada, sest koalitsioonirühmade vahel maksab kokkulepe, et ei võeta eelarvesse midagi, millega valitsus pole päri. Nii oleneb soome keele krediidi lubamine praegu täiel määral valitsusest, eriti aga haridusministeeriumist. Summad iseenesest ei tarvitseks ju alguses kuigi suured olla. On kalkuleeritud, et kahe nädalatunni juures à 3 krooni ühes keskkoolis soome keele õpetus läheks maksma aasta kestes mitte rohkem kui 180 krooni, esialgu oletatavasti vahest 30 keskkoolis kokku 5400 krooni. See on hoopis väikene summa, võrreldes haridusministeeriumi üldise eelarvega 9—10 miljoni krooni ulatuses. Kasu sellest oleks aga määratu suur, sest see tähendaks, et suur osa meie kõrgema hariduse poole püüdvast noorsoost tutvuks soome keelega ja imbuks läbi ühissoomu-ugrilisest solidariteedist ja kultuurteadvusest, mis tõstaks meie sisemist iseteadvust ja kultuuri arendamise julgust kogu maailma haritud rahvaste hulgas ja rikastaks meie kultuuri reaalseste väärtustega meile nii lähedasest soome vennaskultuurist.

Nii kaua kui meil lõpulikult soome keele õpetamise asjad korraldatud pole, tuleb soome keelt mitmelgi puhul õpetada õpetaja omal algatusel, vastututusel ja kulul. See tekitab ju omajagu raskusi, kuid see pakub ühtlasi sisemist rahuldust tõsiseltvõetavana ohvrina hõimuaate teenistuses. Ühtlasi aitab see selgitada küsimust paljudele neilegi, kes ei suuda esialgu uskuda selle tõsisusse. Ja nii oleneb siingi lõpp-effekt liikuma pandud jõudude suurusel ja vastupidavusest: mida agaramalt asutakse vabatahtlikule soome keele õpetamisele ja mida püsivalt see teostatakse, seda rutem jõuame soome keele õpetuse seadusandliku korralduseni.

Et selgusele jõuda soome keele õpetamise võimaluste ja kavatsuste kohta meie koolides, korraldab Fenno-Ugria tulevase hõimupäeva puhul

15. märtsil erilise ankeedi õpetajate keskel selle küsimuse kohta, võttes selle tulemused aluseks omas hilisemas tegevuses soome keele õpetamise kasuks.

Soome keele õppimine eesti koolides on alanud. Suur osa õpetajaskonnast on oma valmisoleku avaldanud — sõna on nüüd haridusministeeriumil, vabariigi valitsusel ja riigikogul, avaramate võimaluste loomiseks soome keele õpetamisel eesti koolides!

Villem Ernits.

SUOMEN YLIOPIILASMAAILMAN HEIMO-HARRASTUKSET.

Piirteitä Helsingin Akateemisen Heimoklubin toiminnasta⁴⁴ *)

Suomalaisen heimoharrastuksen etunenässä¹ on käynyt Suomen ylioppilasnuoriso. Kun äskettäin² on lausuttu julki³ pettymyksen tunteita siitä, että niin vähän reaalista on⁴ tuotu heimosuhteitten alalla Eestin ja Suomen itsenäisyyden ensimmäisellä kymmenluvulla⁴, on kuitenkin⁵ muistettava⁶, että heimotyö laajassa mittakaavassa⁷ on vasta tämän kymmenluvun tuote. Sen on ollut luotava⁸ uusi tietoinen mieliala⁹ ja raivattava¹⁰ tilaa¹¹ uudelle orientatiolle. Vasta kun tämä mieliala on luotu, seuraavat¹² siitä käytännölliset¹³ teot sivistyksen¹⁴, talouselämän¹⁵, politiikkaan alalla luonoostaan¹⁸. Heimoasian tulevaisuudelle on ainakin Suomessa erinomaisen¹⁷ lupausrikasta se, että suomalainen nouseva¹⁸ sivistyneistö¹⁹, se, joka kerran on nouseva²⁰ maan kulttuurielämän johtoon²¹, on kautta linjan²² omaksunut²³ heimoatteen.

Helsingin Yliopiston¹³⁸ ylioppilaitten joukossa²⁴ toimivista järjestöistä²⁵ on Kristillisen Ylioppilasliiton ohella²⁵ suurin juuri²⁶ heimojärjestö²⁵: Akateeminen Karjala-Seura³³. Se perustettiin²⁷ nimenomaan²⁸ Karjalaan kohdistuvan²⁹ heimotyön elimeksi³⁰ vuonna³¹ 1922 (yhdeksäntoistasataa kaksikymmentäkaksi). Sen rinnalla³² toimii Naisylioppilaitten Karjala-Seura³³.

*) Toimetus avaldab käesolevast numbrist alates mõned kirjutised soome keeles ühes raskemate sõnade joonealuste tõlgetega, tegeliku soome keele harjutamise võimaldamiseks.

¹ eesotsas ² äsja ³ avalikuks ⁴ aastakümnel (kümmandarvul) ⁵ siiski ⁶ meespeetav ⁷ „möödukavas“ (masstaabis) ⁸ see pidi looma ⁹ meelega (meelsus) ¹⁰ raivata-puhastada ¹¹ ruumi ¹² järgnevad ¹³ tegelikud ¹⁴ hariduse ¹⁵ majanduselu ¹⁶ omalt loomult ¹⁷ eriliselt ¹⁸ tõusev ¹⁹ haritlaskond ²⁰ saab tõusma ²¹ juhatusse ²² üle kogu liini ²³ omaksvõtnud ²⁴ hulgas ²⁵ organisatsioonidest ²⁶ just ²⁷ asutati ²⁸ nimelt ²⁹ Karjalat käsitava, Karjalale suunatud ³⁰ organiks ³¹ aastal ³² kõrval

Karjalaan kohdistuvasta²⁹ heimoharrastuksesta on näiden seurojen³³ toimintaala⁴⁴ vähitellen³⁴ laajentunut yleisemmäksi heimoharrastukseksi sekä suomalaiskansalliseksi³⁵ työksi Suomessa. Viime aikoina on etualalle noussut³⁶ niinkään³⁷ kysymys tulevaisuuden „Suur-Suomen“ sisäisestä lujittamisesta³⁸, se on kansamme ja nuorisomme moraalisen tason³⁹ kohottamisesta⁴⁰. Puolustuskyseminen⁴¹ kuuluu samaten Akateemisen Karjala-Seuran³³ nykytärkeisiin⁴² asioihin. Näin⁴³ on kansallinen³⁵ ja heimotoiminta⁴⁴ pukeutunut⁴⁵ yhä tuoreisiin⁴⁶, kunkin hetken⁴⁷ tarvetta vastaaviin muotoihin, jotka⁴⁸ kaikki palvelevat⁴⁹ yhteistä päämäärää⁵⁰.

Vanhin Helsingin Yliopiston ylioppilaitten heimojärjestöistä²⁵ on kuitenkin⁵¹ Helsingin Akateeminen Heimoklubi, joka⁵² perustettiin²⁷ vuonna³¹ 1921 (yhdeksäntoistasataa kaksikymmentäyksi). Se on ennen maailmansotaa Helsingissä toimineen⁵³ Eesti-Soome Lepingun aatteen jatkaja, tosin⁵⁴ uusin säännöin⁵⁵ ja kokoonpanoin⁵⁶. Yhdistyksen alkuperäinen nimi oli Virolais-suomalainen Ylioppilasklubi, mutta⁵⁷ muutaman⁵⁸ vuoden⁵⁹ kuluttua⁶⁰ se muutettiin Heimoklubiksi. Silti⁶¹ on Eesti ollut luonnollisesti⁶² heimoharrastuksen keskeisimpänä kohteena⁶³.

Heimoklubin perustamisaika²⁷ oli innostunutta⁶⁴ aikaa, jolloin⁶⁵ monet⁶⁶ nykyään⁶⁷ yleisiksi totuudeksi muodostuneet iskulauseet⁶⁸ ensi⁶⁹ kertaa lingottiin⁷⁰, jolloin⁶⁵ suunniteltiin⁷¹ työmuotoja, joihin⁷⁴ yhä laajemmat piirit sen jälkeen ovat tempautuneet⁷² mukaan⁷³.

Heimoklubi rupesi⁷⁵ alun alkaen toimimaan kerhona⁷⁶ (klubina), jonka⁷⁴ jäsenet⁷⁷ hyvin tunsivat toisensa ja jonka⁷⁴ kokouksissa⁷⁸ oli hilpeätä⁷⁹ seurustelua⁸⁰, vakavan⁸¹ ja leikillisen⁸² ohjelman⁸³ vaihdellessa. — Klubin kokouksissa⁷⁸ ja iltamissa⁸⁴ on klubin seitsemän toimintavuoden⁴⁴,³¹ kuluessa pidetty esitelmiä⁸⁵ eri heimokansojen alalta, tehty aloitteita⁸⁶ käytännöllisistä¹³ toimintamuodoista⁴⁴, esitetty heimokansojen⁸⁷ musiikkia ja runoutta⁸⁸. Myöskin⁸⁹ kirjallista propagandaa on käytetty⁹⁰ mahdollisuuden⁹¹ mukaan⁹². Heimoklubin

³³ selts ³⁴ vähehaaval ³⁵ rahvuslikuks ³⁶ tõusnud ³⁷ samuti ³⁸ kõvendamisest ³⁹ tasapinna ⁴⁰ tõstmisest ⁴¹ riigikaitse- ⁴² praegutähtsaisse ⁴³ nii ⁴⁴ tegevus, toiming ⁴⁵ „riietunud“, s. o. kuju võtnud ⁴⁶ värsketesse, uutesse ⁴⁷ pilgu ⁴⁸ millised ⁴⁹ teenivad ⁵⁰ sihti ⁵¹ siiski ⁵² mis ⁵³ toiminud ⁵⁴ tõi küll ⁵⁵ põhikirja(de)ga ⁵⁶ koosseisuga ⁵⁷ aga ⁵⁸ mõne ⁵⁹ aasta ⁶⁰ kui oli kulunud ⁶¹ siiski ⁶² loomulikult ⁶³ objektina ⁶⁴ vaimustunud ⁶⁵ kunas ⁶⁶ paljud ⁶⁷ praegu ⁶⁸ lööklauseid ⁶⁹ esma- ⁷⁰ linguti, s. o. heideti liikuma ⁷¹ suunitleti, kavatseti ⁷² tõmbunud ⁷³ kaasa ⁷⁴ millise ⁷⁵ algas ⁷⁶ ringina ⁷⁷ liikmed ⁷⁸ koosolekuil ⁷⁹ lõbusat ⁸⁰ seltsimist, juttumist ⁸¹ tõsise ⁸² naljalise ⁸³ eeskava ⁸⁴ piduõhtuil ⁸⁵ loenguid ⁸⁶ algatusi ⁸⁷ rahvaste ⁸⁸ luulet ⁸⁹ ka ⁹⁰ tarvitatud ⁹¹ võimalikku ⁹² järele ⁹³ raamat ⁹⁴ soomeks, s. o. soome keeles

toimittamana ilmestyi sisältörikas „Viron kirja⁹³“ suomeksi⁹⁴ vuonna 1926 (yhdeksäntoistasataa kaksikymmentäkuusi) ja Eestissä ilmestyi sikäläisen⁹⁵ Heimoklubin ja Helsingin klubin yhteistyön tuloksena⁹⁶ Suomea esittelevä teos „Soome, maa, rahvas ja kultuur“ vuonna 1924 (yhdeksäntoistasataa kaksikymmentäneljä). Heimoalbumija on julkaistu⁹⁷ ylioppilaspäiville. Klubin piiristä⁹⁸ on syntynyt eestiläisen kirjallisuuden käännöksiä⁹⁹ suomeksi ja päinvastoin. Näissä kaikissa harrastuksissa on tarttolainen sisaryhdistys ollut erinomainen¹⁷ auttava¹⁰⁰ puolisko¹⁰¹.

Heimoklubi järjesti¹⁰² aluksi vierailumatkoja yhteisine kokouksiin⁷⁸ Suomesta Eestiin ja Eestistä Suomeen. Näiden jatkona kehittyivät¹⁰³ sitten¹⁰⁴ Eestin-Suomen ylioppilaspäivät, joita⁴⁸ nykyään vietetään joka¹⁰⁵ vuosi ja joissa⁴⁸ nyt kummankin maat Ylioppilaskunnat kokonaisuudessaan¹⁰⁶ ovat mukana⁷³.

Toinen tärkein¹⁰⁸ Heimoklubin alote⁸⁶ on ollut ylioppilasvaihdon¹⁰⁹ järjestäminen¹¹⁰ Eestin ja Suomen välille¹¹¹, mitä klubi on hoitanut vuodesta³¹ 1921 (yhdeksäntoistasataa kaksikymmentäyksi) lähtien¹¹². Viime vuosina³¹ on tämä asia tullut Ylioppilaskunnan omaksi, siten¹¹³ että ylioppilasvaihdon¹⁰⁹ järjestäminen¹¹⁰ kuuluu virallisesti¹¹⁴ sille. Ylioppilaskunta myöntää¹¹⁵ tarkoitukseen¹¹⁶ määrärahan¹¹⁷ ja Heimoklubi huolehtii¹¹⁸ asian käytännöllisestä¹³ järjestämisestä¹¹⁰. Tämä kesä¹¹⁹ on jo yhdeksäs jolloin⁶⁵ parikymmentä eestiläistä ylioppilasta on viettänyt¹²⁰ kesänsä¹⁸¹ Suomessa.

Heimoklubi on myöskin⁸⁹ ollut anomassa¹²² eestin ja unkarin kielen lehtorinvirkoja¹²³ Helsingin yliopistoon, samoin¹²⁴ itämerensuomalaisen kielentutkimuksen¹²⁵ professorinviran¹²³ perustamista¹²⁶, mitkä¹²⁷ kaikki on jo saatu Helsingin Yliopistoon perustetuksi²⁷. — Myöskin⁸⁹ on klubi tehnyt propagandaa eestin kielen saattamiseksi oppiaineeksi suomalaisiin kouluihin. Nykyään¹²⁸, niin kuin on tunnettua, onkin tilaisuus¹²⁹ Suomen oppikouluissa¹³⁰ järjestää¹³¹ eestin kielen vapaaehtoista¹³² opiskelua¹³³ yhdellä luokalla¹³⁴, jos¹³⁵ tarpeellinen määrä oppilaita ilmoittautuu¹³⁶.

⁹⁵ sealse ⁹⁶ tulemusena ⁹⁷ avaldatud ⁹⁸ ringkonnast ⁹⁹ tölkeid ¹⁰⁰ aitav ¹⁰¹ kaaslane, ¹⁰² abiline ¹⁰³ korraldas ¹⁰⁴ arenesid ¹⁰⁵ siis ¹⁰⁶ iga ¹⁰⁷ omas ¹⁰⁸ täies kogus ¹⁰⁹ tähtis ¹¹⁰ vahetuse ¹¹¹ järjestamine, korraldamine ¹¹² vahele, keskele ¹¹³ alates ¹¹⁴ nii ¹¹⁵ ametlikult ¹¹⁶ lubab ¹¹⁷ otstarbeks ¹¹⁸ sihtsumma ¹¹⁹ hoolitseb ¹²⁰ suvi ¹²¹ veetnud ¹²² oma suve ¹²³ palumas ¹²⁴ ametkohti, ameteid ¹²⁵ samuti ¹²⁶ uurimuse ¹²⁷ asutamist ¹²⁸ mis (paljus) ¹²⁹ praegu ¹³⁰ võimalus ¹³¹ keskel ¹³² korraldada ¹³³ vabatahtlikku (vabatingimuselist) ¹³⁴ õpisklemist ¹³⁵ klassis ¹³⁶ kui ¹³⁷ ennast üles annab

Heimomaitten yliopistojen¹³⁸ kirjastot¹³⁷ eivät suinkaan¹³⁹ heimokirjallisuuden suhteen ole siinä kunnossa¹⁴⁰, mitä täytyisi¹⁴¹ pitää normaalina. Onhan selvä¹⁴², että kummankin maan pääyliopiston¹³⁸ kirjastossa¹³⁷ pitäisi olla tilaisuus¹²⁹ harjoittaa kaikkia itämerensuomalaisia kansoja⁸⁷ koskevia¹⁴³ tutkimuksia¹⁴⁴. Eestiä koskeva¹⁴³ osasto¹⁴⁵ Helsingin Yliopiston¹³⁸ kirjastossa¹³⁷ ei kuitenkaan¹⁴⁶ ole täydellinen eikä luetteloitu¹⁴⁷. Heimoklubin asiasta tekemä¹⁴⁸ tietustelu¹⁴⁹ on antanut toiveita¹⁵⁰, että asia pian järjestyy¹⁵¹. Klubin tämän kevään viimeisessä kokouksessa⁷⁸ tehtiin lisäksi sille ehdotus, että kummankin maan yliopiston¹³⁸ kirjatot¹³⁷ saisivat, paitsi¹⁵² oman maan, myöskin veljesmaan kirjallisuuden kaikista tuotteista oman kappaleensa¹⁵³, joka voitaisiin lähettää¹⁵⁴ Suomeen.

Helsingin Akateemisen Heimoklubin jäsenmäärä⁷⁷ on ollut noin¹⁵⁵ 60 (kuudenkymmenen) vaiheilla¹⁵⁸. Viime toimintavuosi^{44'31} oli sangen¹⁵⁷ vilkas¹⁵⁸. Kokouksia⁷⁸ pidettiin kaikkiaan¹⁵⁹ 9, joista⁷⁴ 4 syyslukukaudella¹⁶⁰ ja 5 kevätlukukaudella¹⁶⁰. Eestille, oli omistettu¹⁸¹ useampia iltoja¹⁶², mm. (muun muassa¹⁶³) klubin vuosikokous^{31'78}, joka nyttemmin¹⁶⁴ pidetään Eestin itsenäisyyspäivänä¹⁶⁵, helmikuun 24:ntenä (kahdentenakymmenentenä neljäntenä) (aikaisempi¹⁸⁶ vuosikokouspäivä^{31'78} oli huhtikuun¹⁶⁷ 8:s (kahdeksas), Eestin maaorjien vapauttamisen muistopäivä¹⁶⁸). Paitsi¹⁶⁹ Eestille omistettuja¹⁸¹, on pidetty Unkarin, Liivin, Inkerin ja Ruijan¹⁷⁰ suomalaisten illat¹⁷¹ viime toimivuoden kuluessa.

Heimotyössä sivistyksen¹⁴, kaupan, liikenteen¹⁷², politiikan ja käytännöllisen¹³ elämän alalla on vielä tavattoman¹⁷³ paljon tehtävää¹⁷⁴, ennenkuin olosuhteet ovat sellaiset, joiksi niitä toivomme¹⁷⁵ ja jotka olisivat onnellisimmat kummankin maan edistykselle¹⁷⁶. Katsoen¹⁷⁷ siihen pohjaan, miltä Suomessa oli lähdeittävä, on kuitenkin⁵ heimoasia mennyt voimakkaasti eteenpäin¹⁷⁸. Se mieliala, joka heimokysymyksiin nähden vallitsi kymmenen vuotta sitten¹⁷⁹, on peräti¹⁸⁰ toinen kuin nykyinen. Nimenomaan¹⁸⁷ ylioppilasmaailmasta on sanottava,

137 raamatukogud 138 ülikoolide 139 sugugi 140 korras 141 tuleks 142 selge 143 puudutavaid 144 uurimusi 145 osakond 146 siiski 147 loetletud, katalogiseeritud 148 tehtud 149 järelepärimine 150 lootusi 151 korraldub 152 peale 153 eksemplari 154 saata 155 umbes 156 ümber 157 väga 158 elav, vilgas 159 kõik kokku 160 sügis (kevad) semestril 161 pühendatud 162 mitu õhtut 163 muu seas 164 praegu 165 iseseisvus- 166 varasem 167 aprilli- 168 mälestus 169 peale 170 Ruija (Rootsis) 171 õhtud 172 liiklemise 173 tavatumalt, ebaharilikult 174 tehtavaid, s. o. ülesandeid 175 soovime, loodame 176 edenemisele 177 vaadates 178 edasi 179 tagasi 180 hoopis 181 omistatud 182 lähineda 183 väikesearvulised 184 et 185 käia, kulgeda 186 lahus 187 nimelt 188 nüüdismomendi 189 -noorsugu 190 ühinevad, liituvad 191 sihiks 192 vaimustatud.

että nykyhetken suomalainen¹⁸⁸ ylioppilasnuoriso¹⁸⁹ on heimoasian innoittama¹⁹². Suomalaiskansallinen³⁵ kysymys omassa maassa ja suomenheimoinen kysymys yhdistyvät¹⁹⁰ sen aatemaailmassa yhdeksi suureksi päämääräksi¹⁹¹. Ja nimenomaan¹⁸⁷ tahtoo suomalainen nouseva¹⁸ sivistyneistö¹⁹ lähestyä¹⁸² Eestin sivistyskansaa^{19'35}. Suomenheimoiset sivistyskansat^{19'35} ovat liian vähälukuiset¹⁸³, jotta¹⁸⁴ ne voisivat kulkea¹⁸⁵ erillään¹⁸⁶ toisistaan.

Elsa Enäjärvi.

TERVITUS UNGARLASTE MAAILMAKONGRESSILE.

PROF. DR. JUR. ET RER. POL. S. CSEKEY. *)

Üks suurimaist ungarlasist, kelle tema geenius viis juba ta lapsepõlves kaugele suurde maailma, kes ei kõnelnud meie keelt ja kelle pärast kaks maad on võidelnud, nimetas Ungarit omaks uhkeks, õilsaks isamaaks. Nüüd, mil eriti meie maa tükeldamise pärast igasse maailma kaarde pillatud ungarlaste esindajad kogunevad ungarlaste maailmakongressile meie isamaa meelitavasse pealinna, ärkavad minus selle „ületamatu ungarlase“, Frants Liszt'i, sõnad, mis ta on paberile visanud oma ungarluse ärkamise puhul. „Raske juhtumine, — kirjutab ta 1838. aasta mai lõpus Messard'ile — on minus äkitselt äratanud selle tunde, mille arvasin juba kadunud olevat, kuigi ta ainult uinus. Ühel hommikul lugesin ma Veneetsias ühest saksa ajalehest teate raskest õnnetusest, mis (veeuputuse näol) Pesti on tabanud. See sõnum on mind tõsiselt vapustanud. Minus ärkas sügav kaastundmus, äravõitmatu igatus anda abi neile paljuile õnnetuile.. Nende erutuste ja tunnete läbi sai mulle selgeks sõna „isamaa“ mõiste. Ma pöördusin äkitselt tagasi minevikku ja leidsin omas südames lapsepõlve mälestuste aarded puhtaina ning puutumatuina. Suurepärane maastik kerkis mu silmade ette. Siin hästituntud mets, milles jäägrisarv kõlab; seal üle kaljude ruttav Doonaujõgi! See oli lai madalik, millel rahulikud karjad vabaduses liikusid. See oli Ungari, rammus, viljakandev pind, mis on kasvatanud nii üllaid poegi. See oli minu kodumaa. Ja minagi — hüüdsin mina patriotismi, hoos, mille üle Teie võib olla naerataksite — minagi kuulun sesse vanna, jõurikkasse tõugu, minagi olen selle ürgjõust küllastatud, ohjeldamatu rahvuse poeg, kes kindlasti on valitud veel parema saatuse tarvis..“

*) Ilmunud „Budapesti Hirlapis“ 22. 8. 1929, nr. 188, osaliselt ettekantud ungarlaste maailmakongressi pidulikul avamiskoosolekul Budapestis 22. 9. 29.

Keegi ei või sügavamini aru saada Frants Liszt'i pregnantsetest sõnadest, kui meie, maailma kaugetesse osadesse laialipillatud ungarlased. Meis, kes meie pikkade kuude ja aastate kestes võõraid sõnu kuuleme, võõrast leiba sööme, teist õhku sisse hingame, võõras ümbruses rändame, kodumaa muredest unistame, suurilma hoolimattusega võitleme, meis tungib vahetpidamata esile Frants Liszt'i sarnase elementaarse jõuga arusaamine, mis on isamaa. Ungaris mängib veel septembri päikesekiir puuviljast koormatud puil, valmistub lõbusale viinamarja-noppimisele viinamägi, kuid minu põhjamaisel kodumaal on vaevalt ilmunud suvi, kui ta juba põgeneb, ja sügishall näpistab juba valgetüvelise kase õrnu lehti. Ja missugune igatsus valdab ungarlast kauges põhjas kevadet oodates! Ungaris on kevadine päikesepaiste meelitanud öied sirelitele juba siis, kui üleval põhjas katab veel lumi elutuid orge ja piki silmi oodatav uus aastaag peab oma suurt võitlust talvega.

Siin kodus, killustatud väikesel isamaal mõtlevad võitlusest väsinud ungarlased mõnikord kadedalt oma võõrail mail elavate omamaalaste peale. Kaugus avab nende silmadele niisuguse perspektiivi, nagu oleks elu väljas sada korda kergem. Välisungarlast kitsendavad keelelised, majanduslikud, seltskondlikud ning looduslikud raskused on ainult sellele selged, kes on juba katsunud ajada ungari vagusid võõraste sööti. Välismaail on iga hea ungarlane oma isamaa nimetu sõdur. Palavikulise tööga peab heaks tegema kõik need vead, mis Ungari jaanalinnupoliitika tõttu on tekkinud aastasade jooksul. Tarretama panev on välismaa teadmatus Ungari üle. Välismaile sattunud ungarlane kuuleb igal sammul niisuguseid küsimusi, loeb niisuguseid teateid ja kogeb niisuguseid asju, mis tal vere palgesse ajavad. Selle hoolimatus ja teadmatus vastu peab iga välisungarlane apostlitööd tegema. Ungarlased, kes välismaail töötavad vaimlisel, majanduslikul või seltskondlikul alal, ärge tehku propagandistlikku, vaid intensiivset selgitamistööd. Meie peame igasuguseid olusid tähele panema kirjas ja sõnas, et maailma kõrva kuisendada seda suurt ülekohtu, mis on tükeldanud meie tuhandeaastase kauni isamaa, mille rinnal olime elanud Püha Stefanist saadik rahu oma võõraskeelsete vendadega niisuguste rahvuseaduste juures, mis teised riigid alles nüüd on vastu võtnud Rahvasteliidu survele. *) Peame looma maailma-üldarvamise, millest võime rõõmuga konstateerida, et ta on juba arenemas.

---

*) Kahjuks polnud tegelikud suhted teiste rahvastega Ungaris alati nii roosilised!
Toim.

Olen tulnud põhjamaalt äikeselinnuga, sealt, kus valgetüveline leinakask süleleb tumedat, pilvede poole kerkivat kuuske. Ma toon terviseid ungari rahva sugulastelt eestlastelt, kes nelja tuhande aasta eest lahkusid Uralimail asuvalt soomeugri ürgkodumaalt ja rändasid loode poole. Eesti rahvusliku lipu valge tähendab lund, sinine taevast, must seitsmesaja-aastast orjust, mille kestel eesti rahvas on õppinud armastama vabadust. Sini-must-valge trikolor saadab oma hõimutervitusi puna-valge-rohelisele lipule:

Tuled pisikesed öökorra valves,
Pölete oh kui laokil Ungari suures talves
Kuningarajal, Karpaatidel, igas suunas.
Üks vaid soov väljub mu palves:
Vilketuled mahedad, rännutuled leegihooos,
Mis oleks, kui põleksite koos!*)

KUIDAS KAVATSETAKSE KORRALDADA VÄLIS- UNGARLASTE LIIKUMIST.

„Eesti Hõimu“ eelmises numbris on esitatud üldülevaade üleilmelisest ungarlaste kongressist Budapestis 21.—25. augustini 1929. Siinkohal täiendame seda ülevaadet kongressi resolutsioonide kokkuvõttega.

Nagu juba eelmises numbris nimetatud, otsustati Budapestis asutada üleilmiline ungarlaste keskkoh. Selle korraldajaks määrati kongressi mõlemad esimehed: Ungari Rahvusliku Liidu esimees parun S. Perényi ja Budapesti ülemlinnapää dr. F. Ripka. Igasse välisriiki valiti esitajad välisungarlaste nõukogu liigeteks, Eestisse prof. Csekey. Neile tehti ülesandeks igal maal kõik välisungari organisatsioonid ühiseks liiduks koondada, milline ülesanne peab täidetud olema esimeseks jaanuariks 1930. a. Selle järele ühineksid kõik need liidud üleilmalise keskkorraldusega Budapestis.

Otsustati igal maal ungarlasi teadlikuks teha rahvusvahelisest rahvalugemisest kõigis riikides, milline algab 1930. a. 31. detsembril öösel kell 12. Soovitati igal pool selleks kaasa mõjuda, et sel puhul ungarlased end ungarlastena üles annaks ega oma rahvust mitte salgama ei hakkaks. Sama tuleb meil väliseestlastegi suhtes tähele panna.

---

*) Luuletise autor on Sándor (Aleksander) Reményik, varjunimega Végvári (s. t. piirikindlusest päritolev). Eestindanud K. E. Söö t.

Otsustati asuda välisungari sotsiograafia väljatöötamisele, milline ülesanne jääks loomulikult Budapesti keskkohale. Sinna otsustati koguda kõiksugu andmeid kõigist ungari asundusist üle kogu maailma, nende elanikkude arvu, elutingimuste, kultuurielu jne. üle (need andmed on juba suurelt osalt olemas Tshehhoslovakkia, Rumeenia ja Jugoslaavia ungarlaste kohta). Ka soovitati, et kongressi volinikud ja teisedki asjasthuvitatud külastaksid õhutamise ja juhatuse otsarbel oma maa ungari kolooniaid.

Otsustati korraldada niihästi välisungari tegelaste kui ka välisungari sõprade teaduslik nimestik kõigi arvessevõetavate andmetega.

Otsustati asutada välisungari ajakiri. Samuti otsustati kasutada välisungari organisatsioone propagandakeskkohtadena Ungari turismi edendamiseks ja Ungari tutvustamiseks kogu maailmale.

Võeti häämeelega teatavaks, et Ungari rahvakinnitus õnnetuste, haiguste, vanuse ja surma puhul on laiendatud ka välisungarlastele, mitmel puhul vastastikkuste lepingute alusel teiste riikidega. Ka otsustati asutada välisungarlaste abikassa.

Ühes resolutsioonis soovitati Ungari demokratiseerimist ja välisungarlaste asjade kiiremat ajamist. Üldiselt toonitati kongressil mitmel puhul, eriti Ameerika ungarlaste poolt, demokraatlikuma riigikorra tarvilikkust Ungaris, suuremat vabadust ja kokkuleplikkust oma vahel.

Soovitati varustada välisungari organisatsioone kirjandusega praeguse Ungari seisukorra üle, eriti Ungari praeguste ebaõiglaste piiride revideerimise mõtte propageerimiseks.

Soovitati isegi välisungarlaste esitajaid valida parlamenti.

Soovitati, et valitsus asuks väljarändamisküsimuse lähemale käsitlemisele ja korraldamisele. Lõuna-Ameerikasse soovitati isegi väljarändamisvolinikke saata ja ühtlasi suurema ungari asunduse loomiseks rahalist laenu New-Yorgi pankades riigi poolt kindlustada. Ka soovitati tööliste väljarändamist konsulaatide kaudu korraldada, seks tööasjade attasheed ametisse panna, rahalist toetust ja laenusid lubada. Ka soovitati ungari tööliste suhtes välismail Ungari valitsuse kaasabil sotsiaalseid kaitseasutusi maksma panna ja rahvuslikke töölisorganisatsioone Välis-Ungaris korraldada (peab tähendama, et rahvatihedus Ungaris on neli korda suurem kui Eestis ja tööpuudus praegu suur). Soovitati, et välisungarlaste keskbüroo võtaks eriliselt Ungari väljarändajate kaitse omaks ülesandeks, samuti ka tagasirändamiskorralduse.

Otsustati tervitus saata ungarlastele sõbralikkudele Chili ja Brasiilia presidentidele. Võeti vastu terve rida resolutsioone Ungari välis-

esinduste laiendamise ja kättesaadavamaks tegemise soovidega, samuti toetussoovidega ungari kultuurmajadele ja kodudele mitmel pool maailmas, samuti ka välisungari ajakirjandusele.

Soovitati asutada ungari keele, kirjanduse ja kultuuri professor mõnes Ameerika Ühisriikide ülikoolis ja ungari kolleegium New-Yorgis, milline linn peaks üldiselt kujunema ungari kultuuri keskkohaks Ameerikas.

Soovitati saata Ameerikasse mõni Ungari majandusteadlane eeskujulikke majandusi uurima.

Soovitati Ungari väljarändamisasjade nõukogu liigeteks kutsuda ka välisungarlast. Üldiselt soovitati korraldada väljarändamist peasjalikult neisse kohtadesse, kus on juba olemas ungarikeelne kirikuõpetaja, kool ja arst.

Kongressi turanistlik joon avaldus resolutsioonis, et asutatakse idamaade välisungarlaste jaoks eritoimkond, mille alla kuuluksid välisungarlaste Bulgaarias,reekas, Türgis, Persias, Süürias, Irakisis, Egiptuses, Indias, Afganistanis, Hiinas ja Jaapanis. Ka soovitati asutada Bombays ungari kolleegium (referent F. Zajti olevat sealt nimelt hunnide järeltulijaid leidnud!) ja ungari tuba, samuti püstitada Attilale mälestussammas Budasse.

V. Ernitsi referaadi puhul välissoomeugrilusest otsustati referendi ettepanekul soovitada, et igal soomeugri kongressil käsitletagu ka välissoomeugrilusküsimusi, kutsutagu kokku võimalikult selle rahva väliskongress, kus peetakse järjekorralist soomeugri kongressi, korraldatagu ühistööd välissoomeugrilaste keskel, pühitsetagu ühist soomeugrilist hõimupäeva ka välissoomeugrilaste keskel ja toetatagu ühiselt liivi rahvamaja ehitamist. Ka otsustati toetada kolmanda soomeugri kongressi otsust soomeugri instituutide asutamise kohta Soomes, Eestis ja Ungaris.

Soovitati asutada eriline toimkond ungari haritlaste mujale mahutamise võimaldamiseks.

Kultuurilise osakonna poolt esitati pääjoontes järgmised resolutsioonid.

Soovitati asutada eribüroo välisungarlaste ungarikeelsete kooliraamatute jaoks. Soovitati välja anda põhjalikum teos ungari rahva teenete üle inimkonnale, „milline peaks võima olla rahvusliku uhkuse inimlikuks aluseks.“ Soovitati asutada välisungari raamatukogude täpne nimestik, asutada välisungari raamatukogude fond ja Välis-Ungarisse raamatuid hinnata saata sama suure summa eest, millise eest nad ise

ostavad. Raamatute nimestikud otsustati saata iga aasta hinnata. Ühtlasi otsustati korraldada iga aasta eriline välisungari raamatupäev.

Otsustati välisungari õpetajaile ja õppijaile erilisi autasusid anda emakeele parema õpetamise ja õppimise eest.

Otsustati korraldada välisungarlastele raadioettekandeid Budapesti raadio kaudu. V. Ernitsi ettepanekul soovitati Ameerika ungarlastele nõutada tarvilikuks arvuks kordadeks mõnd Ameerika raadiojaama ungarikeelsete kavade jaoks vastava kokkuleppe alusel.

Otsustati asutada rändavad ungari kunsti, kunstkäsitöö ja rahvakunstinäitused Euroopas ja Ameerikas.

Otsustatakse korraldada täiskasvanute õpetust ja vabaharidustööd välisungarlaste keskel loengute ja muude ettevõtete kaudu, ühenduses ungari vabaharidustöö organisatsioonidega, arvesse võttes välismaade kohalikke olusid.

Ungari kunsti tutvustamise mõttes soovitatakse asutada Ungaris reproduktsioonide muuseum, mille aineid võidakas kasutada üle kogu maailma. Soovitatakse asutada üle kogu maailma ungari kunsti harrastajate organisatsioone, samuti ungari muusikasõprade seltse ja korraldada välismail ungari kontserte ühes rahvariietes tantsudega. New-Yorgis soovitati asutada ungari kunstikäsitöö saaduste müügikoht ja näidetekogu.

Prof. Csekey ettepanekul otsustatakse edendada välisungari teaduslike instituutide tegevust (need on 1925. a. ühinenud liiduks), asutada rahvusvaheline teaduslik ajakiri suuris euroopa keelis ungari teaduse saavutuste tutvustamiseks kogu maailmale, korraldada ungari teaduslikku bibliograafiat, avaldada eri uurimusi Ungari suhetest üksikute maadega kohalikkude riikide keelis ja korraldada professorite vahetust Ungari ja teiste maade vahel.

Otsustati asuda lähemate suhete loomisele välis- ja koduungarlaste spordiorganisatsioonide vahel. Samuti otsustati korraldada igal pool Välis-Ungaris spordiliikumist.

Otsustati korraldada õpetajate ja õpilaste vahetust Kodu- ja Välis-Ungari vahel (seks otstarbeks olevatki Ungari valitsus lubanud stipendiumi kümnele Ameerika ungari üliõpilasele — loodeti kümme vastavat stipendiumi saada Ameerika ülikoolidelt Ungari üliõpilastele Ameerikas). Laevaühinguilt otsustati õpilaste reiseks hinnaalandust paluda, samuti nagu üldse välisungarlaste õppereiseks, milliste kõigesoovitavamaks pikkuseks peeti 10—14 päeva, ühes omaste külastamisega.

Peeti soovitavaks korraldada kirjavahetust Välis- ja Kodu-Ungari kooliõpilaste vahel ja levitada Välis-Ungaris eriti ungarikeelseid laste pildilehti ja populaarset illustreeritud Ungari ajalugu, mida soovitati ka teistes keeltes välja anda.

Eriliselt tunnetelemõjuva resolutsiooni esitas üks välisungarlane: võimaldatagu iga välisungarlase hauda kaasa panna peotäis kodumaa mulda, mida oleks võetud igast Ungari kogukonnast, valju kontrolli all ehtsuse kindlustamise mõttes. Seegi resolutsioon võeti vastu, kuigi mõned „realistid“ selle üle oma vahel ironiseerisid. Seda tehtavatki juba.

Soovitati, et Ungari konsulaadid ja saatkonnad teeksid sennist rohkem kultuuritööd: asutaksid ungarikeelseid raamatukogusid, lugemislaudu ja tarbekorral uusi välisungarlaste ühinguid. Ka soovitati muretseda ungarikeelset kirjandust välisülikoolide raamatukogudesse, kus ungarlasi olemas, samuti asutada erifond haridusministeeriumi juure välismaade keskraamatukogude varustamiseks ungarlase kirjandusega. Samuti otsustati korraldada süstemaatiliselt ungarlase kirjanduse, kunsti ja muusika tõlkimist ja tutvustamist teistele rahvastele, vastava eritoimkonna korraldusel. Ka peeti tarvilikuks muretseda ungarlase kooliraamatuisse kirjutisi ja andmeid välisungarlastest. V. Ernitsi ettepanekul otsustati asutada Budapesti ülikooli juure välisungari instituut ja õppetool.

Majandusosakonna poolt tehti järgmised ettepanekud. Soovitati kaotada viisumid ja üleliigsed takistused reisimisel. Soovitati uuesti asutada kaubandusmuuseum ja majandusinformatsiooni korraldamisel arvesse võtta ka välisungarlasi. Tagasirännatasoovijatele peeti tarvilikuks anda informatsiooni maasaamise suhtes jne. Peeti tarvilikuks välisungarlaste kontakti Ungari väljaveo instituutidega, välisungarlaste abi Ungari kaupade välisreklaami korraldamisel, eriti osavõtu kaudu välisnäitustelt. Eriti toonitati välisungarlaste abi Ungari põllumajandustoodete välispropagandas ja kogu maailma tehniliste saavutiste tutvustamisel Ungarile.

Sotsiaalses osakonnas võeti peale alguses esitatute vastu veel järgmised resolutsioonid.

Soovitati, et arstid Välis-Ungaris looksid igal maal omad eriorganisatsioonid ja astuksid Ungari arstide liidu välisliikmeiks. Otsustati korraldada ungarlase haigete arstimist välismaal ungarlase ühingute kaasabil. Otsustatakse Välis-Ungarisse saata n. n. sotsiaalõdesid hoolekande ja haridustöö korraldamiseks. Peeti tarvilikuks, et Ungari konsulaatide juure võetakse ametisse välisungari asju harrastavaid ja sotsiaaltööd

tundvaid inimesi, samuti rändavaid õpetajaidki, kes õpetaksid suveüngari keelt, laulu, käsitööd jne. (talvel käivad lapsed riigikoolis).

Otsustati asutada ungarlaste üleilmlise keskkorralduse juure välisungarlaste Õiguskaitse büroo.

Olen eelpool lühidalt refereerinud kõik tähtsamad välisungarlaste kongressi resolutsioonid, kõrvale jättes vaid kohaliku tähtsusega ettepanekud. Tegin seda selleks, et võimalik oleks võrrelda meie väliseesti tööd välisungarlaste kavatsustega. Kahtlemata võime meie neilt palju õppida ja palju eeskujuks võtta, kuigi meie olud on palju väiksemad ja kitsamad, kui viiemiljonilise välisungarlaste pere omad. Loodame siiski, et nii mõnigi välisungarlastelt saadud algatus võib teostuda meiegi oludes ja osutada kasulikuks väliseestigi liikumise arendamisel.

V. Ernits.

KIRJANDUSEST.

Csekey István: „Északi irások“ (Kirjutusi Põhjalast), Budapest 1928, 229 lhk., hind 10 pengöd, Eestis 6 kr. 50 senti.

Esimesena puutub silma raamatu välimus, ja selle kohta võib ainult head öelda. Raamat on trükitud heal paberil. Raamatu illustreerimise eest on hoolitsenud noor ungari kunstnik Ernő Koch, kes on pikemat aega Eestis viibinud ja Eestisse kunstnikud silmaga süvenenud. Raamatus leidubki 23 õige huvitavat, Põhjamaade kainele, kuid siiski meeleolukale loodusele karakteristlikku miniatüürjoonistust eesti linnadest, maastikest ja rahva elust, kolm joonistust Soome kohta, üks merelt ja viis päevapilti „Hiiu torni“ käsitleva kandvama artikli illustreerimiseks.

Sellesse raamatusse on koondatud üks osa prof. Csekey kirjutatud artiklitest tema Eestisse tulekust alates, 1923. a. Neis kirjutusis väljendub prof. Csekey laiaulatuslikuna ja sügavale tungivana uurijana, kes ei piirdu ainult oma teadusliku eriala viljelemisega, vaid katseb sisse tungida kogu oma ümbruskonna ellu, ajalosse ja vaimlistesse püüetesse. Selle juures on paratamatud ekskursioonid teistesse teadusvaldadesse, ja prof. Csekey auks peab ütlemä, et ta neis suudab nähtavasti õige põhjalikult koduneda, eriti ajaloolistes ja kirjandusloolistes küsimustes. Puhta lingvistika suhtes on see kahtlemata palju raskem, ja prof. Csekey ongi siin piirdunud nähtavasti teadlikult ainult välise sündmustiku vaatlemisega, andumata lingvistiliste probleemide sisulikule käsitlemisele. Siiski on ta võinud rikastada ungari lingvistilist bibliograafiat mõnegi Ungaris senni tundmatu teose nimetusega Tartu Ülikooli raamatukogust.

Kuid prof. Csekey pole siiski piirdunud ainult Eestiga, vaid Soome vennasriigi lähedus on teda meelitanud sellegagi tutvunema, mille tulemuseks on mõningad kirjutised Soome kohta. Ja kuna prof. Csekeyl oli suvel 1924 hää võimalus ungari professorite krahv Teleki ja Kogutowiczi juhatusel korraldatud Põhja-Euroopa ekskursioonist osa võtta, siis külastas ta sel puhul neidki kohti — Vardö linna väikesel saarekesel Jäämeres, — kus tehti esimesi tähelepanekuid ungari ja lapi keele sugulusest, ungari astronoomi Sajnovics'i poolt, kes 1769. a. ühes oma kaaslase Hell'iga siin planeet Veenuse liikumist jälgisid. Järgmisel aastal, 1770, ilmus Sajnovics'i poolt raamat päälkirjaga: „Demonstratio. Idioma ungarorum et laponum idem esse“ (tõendus, et ungari ja lapi keele sõnad on samad), millist teost peetakse soome-ugri võrdleva keeleteaduse kromoloogiliseks lähtepunktiks.

Raamat algab jumalagajätuga Kecskemét'ile, prof. Csekey eelmisele tegevuskohale. Edasi järgneb katkend esiloengust Tartu Ülikoolis, üldmuljeid Põhjamaist, eriti Eestist, vastuvõtust riigivanema juures ja Eesti vabaduspühast. Järgnevad põhjalikumad kirjutised Tartu Ülikooli ja Tartu Ungari Teadusliku Instituudi kohta, samuti kirjeldused ungari õhtutest Eestis ja Soomes, teisest soome-ugri kultuurkongressist 1924. a. Tallinnas ja kolmandast Budapestis 1928. a.; viimasele ongi raamat pühendatud. Põhjaliku ülevaate annab prof. Csekey ka soome-ugri rahvaste kultuurpüüetest üldiselt (ilmus eesti keeles „Eesti Hõimus“ nr. 2, 1928, lhk. 82—92, ja saksa keeles lühendatult ajakirja „Völkermagazin'i“ Eesti erinumbris, samal aastal), eriti aga Eesti-Ungari ajaloolistest ja kultuurilistest suhetest, milline ülevaade pakub lugejale mõndagi huvitavat ja uut.

Ungari kirjanduse alalt on prof. Csekey eriti jälginud Jókai tõlgete levimist, niihästi Soomes ja Eestis kui ka Venes, Lätis ja Leedus, nagu tõendab sellesisuline artikkel. Jókaiiga kõige lähemas ühenduses on ka raamatu kandvam uurimus „Hiiu tornist“ ja selle omanikust parun Ungern-Sternbergist, kelle traagiline saatus sai teataval kombel üleilma kuulsaks ja leidis meisterliku käsitluse Jókai novellis „Hiiu torn“ (A dagöi torony), A. Murakini eestikeelses tõlkes ilmunud „Postimehes“ 1925. a. nr. 98—107. Prof. Csekey uurimus ongi senni kogu küsimuse ainuke teaduslik käsitus kogu maailmas, ja sellena igatahes võrdlemisi täielik, kuigi autori enese tõendusel veel polevat kaugeltki kõik materjalid kasutatud. Selle uurimuse on lühendatult tõlkinud rootsi keelde lektor N. H. Lindberg, kuna lühem kirjutis Ungern-Sternbergi kohta on

ilmunud prof. Csekey'lt eneselt Eesti Biograafilise Leksikoni neljandas köites. Kogu uurimus vääriks kahtlemata täiendatult avaldamist eesti keeles.

Teos sisaldab veel lühemaid kirjutisi ühest Ungarist tulnud apteekrite perekonnast Tallinnas, muljeid Narva-Jõesuust ja Irboskast, Eesti Põhiseadusest ja Riigivanema õiguslikust seisukorrast, Soomest, Soome põhiseadusest ja lõppeks juba eelpool-nimetatud Põhja-Jäämere reisist.

Vastuvaieldavaid seisukohti ja õiendatavaid andmeid on selles teoses vähe. Taktitundeliselt puudutab autor väga vähe neid küsimusi, milles ungari seisukohad just täpselt kokku ei lange eesti omadega (turanism — prof. Csekey toonitab soome ja eesti uralismi, ja Ungari praeguste piiride revideerimise ulatuse küsimus). Teataval kombel võiks vastu vaielda ungari, soome ja eesti vanemate ja nooremate keeleteadlaste ühisele rakendamisele soomeugri keeltesuguluse tõestamiseks: noorema filoloogidepõlve jaoks on see juba ammugi aksioomiks, mis ei vaja enam tõestamist, küll aga konstateerimist üksikasjus. Ka võiks vastu vaielda mõttele, et Venes asuvad soomeugrilased on kultuuriliselt „väga mahajäänud“: viimastel aastatel on nad siiski väga palju edasi jõudnud endise ajaga võrreldes, mida prof. Csekey teises kohas tunnustabki. Ka tuleb täiendada soomeugrilaste omavalitsusterritooriumide nimestikku permjakkide ja mordvalaste autonoomse maakonnaga. Faktiliselt ei ole päris täpne, et liivlased ja kuralased on slaavi verde ära sulanud, küll aga lätlastesse ja võimalikult leedulastesse, kes on küll slaavlaste lähimad sugulased.

Autor väidab, et Soome olevat oma iseseisvuse saavutanud ilma vereohvriteta. Puhasjuriidiliselt on see küll ju nii, kuid tegelikult oli Soomel väga raskeid kriise ühenduses täieliku iseseisvuse saavutamise-ga, ja mõned tuhanded soomlased võtsid isegi maailmasõjast osa Saksa vägedes. Pole täpselt õige, et Soomes rahvuslikud võitlused puuduvad või nad hoopis nõrgad oleksid: praegu on nad igatahes hoogu minemas. Ka pole õige, et Baltimaadel just igauks vene keelt kõneleb: linnades vanem põlv enam-vähem, maal kaugeltki mitte kõik. Nimetamata on jäänud ka põhjus, miks Hesseni hertsog Karl Friedrich temale pakutud Soome kuningakroonist loobus — Saksa kaotus maailmasõjas ja sellele järgnev revolutsioon.

Veel kahte asja tahaksin toonitada selle teose puhul: Venemaa olukordade õige täpset ja võrdlemisi erapooletumat jälgimist, isegi euraasilise liikumise noteerimist, ja alkoholiküsimuse erapooletut, isegi häätahtlikku käsitlemist kõigis kõne all olevais mais.

Prof. Csekey raamat on Ungaris õige elavat vastukaja leidnud. Talle on pühendatud mitukümmend väga kiitvat arvustist. Prof. Tolnai on isegi kirjutanud: hää oleks kui teised meist samuti kirjutaks, nagu tema meie põhjamaade sugulastest („Protestáns Szemle“ 1929, nr. 4, lhk. 281). Ungari haridusministeerium on annud teose kohta kõige parema otsuse, ja haridusminister on soovitanud teose omandamist õpetajate, õpilaste, noorsoo ja rahvaraamatukogudesse. Ka siseminister on selle teose muu- retsemist soojalt soovitanud, samuti on noorsoo kehakasvatusorganisat- sioonide keskkohal soovitanud seda hankida üksikutele organisatsiooni- dele. Isegi Čehoslovakkia siseministeerium on väljavõttena selle teose levitamist Slovakkias ja Ruteenias lubanud.

Prof. Csekey teos on igatahes väga suurel määral kaasa mõjunud Eesti tundmaõppimisele Ungaris. Meie peame prof. Csekeyle tänulikud olema mitte ainult selle raamatu kirjutamise, vaid ka trükikulude kand- mise eest. See väärib kahtlemata tõlget eesti keelde ja jääb tulevikuski tähistoseks Eesti-Ungari suhete alal.

Villem Ernits.

KAPITAALTEOS VÄLISKODANIKKUDE LIIKUMISE JA VÄLJARÄNDAMISKÜSIMUSE KOHTA.

Teo Snellmann: Ulkokansalaistoiminta ja siir- tolaisten huolto. I ja II. Kustantanut Suomi-Seura Helsingissä 1929, 176 + 152 lhk., hind kokku 60 Smk.

Kaua aega pole kätte sattunud nii põhjalikku teost väliskodanik- kude liikumise kohta, nagu on päälkirjas mainitud Tallinna Soome saat- konna sekretäri hra Teo Snellmanni põhjalik ülevaade niihästi vaba- tahtliku rahvuskultuurilise liikumise üle väliskodanikkude keskel kui ka riiklikult korraldatava hoolekande kohta väljarändajate suhtes. Teose esimene osa käsitlebki väliskodanikkude liikumist (ulkokansalaistoi- minta), teine aga hoolekannet väljarändajate suhtes.

Selle teose kirjutamisel on autoril olnud kasutada pääle vastavate kirjandusliikkude andmete veel välissoomlusorganisatsioonide andmed ja kogemused, Soome ametlikkude väljarändamiskomiteede põhjalikud uurimused, Genfi rahvusvahelise tööbüroo ja rahvusvaheliste väljarän- damiskonverentside teated ja toimetused, samuti Soome saatkondade kaudu ja muul teel hangitud teated eri maade väljarändamisbüroodelt ja ameteilt. Kogu selle laia materjali on autor õige huvitavalt ja üle- vaatlikult ära kasutanud, kõige selle kokku surudes 328 leheküljele.

Eessõnas toonitatakse, mil määral maailmasõda on teravamalt päevakorrale toonud niihästi rahvusküsimuse üldiselt kui just eriliselt väljarändajate küsimuse ja niihästi sotsiaalse kui ka rahvuskultuurilise hoolekande väljarändajate ja väliskodanikkude suhtes. Edasi järgneb lühikene päätükk väliskodanikkude liikumise tarvilikkusest, mida põhjendatakse üldise kultuuri tõusuga, eriti aga rahvusaate süvenemisega ja selle tegeliku rakendamisega kõigi rahvuste väliskodanikkudegi suhtes.

Pikema, 90 leheküljelise ülevaate annab autor välissoomlusliikumisest, eriti Ameerikas ja liikumise keskkohas Soomes eneses, esitades lühema ülevaate välissoomlusliikumisest muilgi mail, isegi Eestis. Eri-
liselt rõhutatakse Ameerika soomlaste liikumises kiriku, karskusliikumise, rahvusliku haridusliikumise, ajakirjanduse ja töölisliikumise mõju, milliseile pühendatakse igähele mitu lehekülge.

Ei saa öelda, et see ülevaade oleks kõikeammutav — selles puuduvad näiteks teated kõige varasemate, praegu juba ümberrahvustunud soome väljarändajate kohta Pensylvaanias 17 sajandil.

Edasi järgneb 54 leheküljeline ülevaate väliskodanikkude liikumisest eri mais: Itaalias, Saksas, Inglismaal, Rootsis, Norras, Daanis, Prantsusmaal, Poolas, Jaapanis ja Eestis. Neist on eriliselt huvitavad Saksa ja Rootsi klassilistena maadena väliskodanikkude liikumise arendamises. Palju huvi pakuvad teisedki maad.

Eestile on pühendatud selles ülevaates ligi 2 lehekülge, kusjuures on täielikult nimetamata ennesõjaaegne, iseendast väga tähelepandav väliseestlusliikumine Venes, osalt ka Ameerikas. Ebatäpne on Välis-Eesti Ühingu asutamise kirjeldus: see oli olemas juba enne väliseesti päeva suure laulupeo puhul 1928. a. Ka on selle häälekandja nimetus vahepeal juba muutunud. Ka ei hakanud Fenno-Ugria poolt välja antav „Väliseestlane“ ilmuma peale „Välis-Eesti Almanakki“, vaid just vastupidi. Venemaa eestlastest asub siiski vähem kui pool Leningradi kubermangus, mitte vastupidi. Venemaa eestlaste puhasrahvuslikult seisukohalt võrdlemisi rahuldavat rahvuskultuurilist seisukorda autor ei karakteriseeri lähemalt, nimetab vaid, et „teatavasti vaba kodanikuliikumine eestlastegi heaks on praegu peaaegu võimatu.“ Põhja-Ameerika Ühisriikide ja Kanada eestlaste arv vaevalt ületavat 100.000, milline arv on võetud igatahes liig kõrge — vaevalt ulatub see kokku 50.000-ni.

Mis puutub muude maade ülevaadetesse, siis on Itaalia suhtes nimetamata uusimad fashistlikud välisitaallaste organisatsioonid. Neile

võib ju ette heita nende poliitilist sihilikkust ja ühekülgust, kuid ei saa keelduda tunnustamast nende organisatsioonilist tugevust.

Heameelega oleks tahtnud lugeda ka Läti ja Leedu väliskodanikkude liikumisest, kuna need maad nii lähedased niihästi meile kui ka Soomelegi — kuigi neis mais pole veel kujunenud nende liikumiste keskorganisatsioonid.

Väliskodanikkude liikumisest ja selle tulevikust kõneldes on aga autor nimetamata jätnud selle küsimuse poliitilise külje, nimelt vähemusrahvuste kaitse, eeskätt Rahvasteliidu kaudu, ja vähemusrahvuste autonoomilised ja kultuurautonoomilised püüded, millistest eriti viimased on sobivad vähemusrahvuste ja väliskodanikkude kultuurilise tuleviku kindlustamiseks. Ka oleksid sellelt seisukohalt teatud huvi pakkunud Sotsialistlikkude Nõukogude Vabariikide Liidu rahvuspoliitilised olud. Tuleb igatahes toonitada, et just poliitilise rahvusvähemuste kaitse mõte näib kujunevat üheks tulevase ilmakorra oluliseks osaks ja seega ka üheks igasuguste väliskodanikkude liikumiste tähtsamaks soodustajaks teguriks.

Esimese osa lõpus leidub kaks statistilist umbkaudset ülevaadet Ameerika soomlaste kohta, kelle arv ulatub pastor Ilmose järele 477.000, konsul Edvin Lundströmi järele aga umbes 390.000-ni. Ka on juure lisatud teoselle Soome asutuse kaart üle kogu maailma.

Teose teine osa käsitleb, nagu juba tähendatud, väljarändajate hoolekannet ja väljarändamispoliitikat. Tuuakse muu seas argumendid väljarändamise poolt ja vastu, täitsa õieti tähendades, et üliasustatud mail on väljarändamine otse eluline tarve, kuna aga alaaustatud mail see mõnelgi korral võib kahjulikuks muutuda. Edasi antakse pikem ülevaade väljarändamisküsimusist Soomes, võrreldes muude maadega, kusjuures Eestit pea sugugi pole nimetatud. Esitatakse täielikum ülevaade kahe soome väljarändamiskomitee arvamistest ja ettepanekuist ja tullakse lõppotsusele, et soome väljarändajate hoolekanne peaks kuuluma vastavale seltskondlikule organisatsioonile, riigiasutiste tegelikul osavõtul, moraalsel ja eriti tunduval rahalisel toetusel, milleks tulusid võiks saada erilise maksu kaudu laevauhinguilt iga nende poolt transporteeritud väljarändaja kohta, nagu seda tehtavat mitmel maal.

Edasi järgneb pikem ülevaade väljarändajate hoolekande küsimusest paljus mais: Hollandis, Belgias, Hispaanias, Itaalias, Austrias, Jaapanis, Jugoslaavias, Kreekas, Norras, Portugalis, Poolas, Prantsusmaal, Rootsis, Saksas, Suurbritannias, Shveitsis, Ungaris, Daanis ja Tshheho-Slovakkias. Need ülevaated on meile mõneski suhtes väga

huvitavad, kuid kahjuks puudub võimalus siinkohal neid üksikasjalikult selgitama hakata. Jääb ainult soovitada, et asjast huvitatud ise raamatu kätte võtaksid ja selle sisuga tutvuneksid.

Erilist huvi pakub järgmine peatükk, milles käsitletakse võitlust väljarändamise vastu, mitte ebainimlikkude politseikeeldudega, vaid omale maale kodu loomise võimaldamisega, n. n. omakoduliikumisega, milline on Rootsis eriti huvitavalt välja arenenud (egnahemsrörelsen), ja millele vastav liikumine on Norraski olemas. Selle peatükiga peaks eriliselt tutvunema meil need, kes tõsiselt tahavad võidelda eestlaste väljarändamise vastu omalt kodumaalt, selle põhjusi kaotades.

Järgmine peatükk käsitleb väljarändajate hoolekannet rahvusvahelisena küsimusena. Tähendatakse, et varemini on väljarändajaid rahvusvaheliseltki seisukohalt peetud mingisugusteks „hulgaloomadeks, kellele vaevalt on mööndud mingisuguseid sotsiaalseid, vaevalt isegi üldiseid inimlikke õigusi“. Viimastel aegadel on aga siiski need vaatekohad kadumas ja väljarändamisküsimus on muutunud üheks meie aja tähtsaks rahvusvahelise ühiskonnapoliitika küsimuseks, mille lahendamisest peavad kõik maad teatud kombel osa võtma. Järgnebki ülevaade igasugustest rahvusvahelistest väljarändajate huvides tegutsevaist vabatahtlikkudest organisatsioonidest ja Rahvasteliidu Rahvusvahelisest Töübüroost, samuti rahvusvahelistest väljarändamiskongressidest, lepingutest jne.

Lõppeks esitab autor mõningaid mõtteid väljarändajate hoolekande korraldamise kohta Soomes, pidades tulevikus sel alal tarvilikuks erilist väljarändamisseadusandlust.

Üldiselt võiks teose kohta öelda, et selles pole eriliselt toonitatud Soome-Eesti ja Ungari ühistegevuse võimalusi välissoomeugriluse alal. Neid võimalusi on aga senni juba kasutatud soomlaste ja eestlaste vahel omal ajal Peterburis, Siberis, ja mujalgi Venemaal, kogu Euroopas Soome merimeeste kodudes ja soomlaste, eestlaste ja ungarlaste vahel ka Ameerikas. Siin on aga ühistööks väga palju pinda ja võimalusi, ja neid peaks tulevikus palju rohkem kasutama kui senni, sest välissoomeugrilusküsimus moodustab väga tähtsa osa üldisest soomeugrilusküsimusest.

Olen eelpool märkinud mõned mõtted selle raamatu puhul, olles täielikult teadlik, et see on kirjutatud kõigepäält soomlaste jaoks. Ta pakub aga eestlastelegi väga palju, ja sellepärast oleme igatahes õigustatud seda enese jaoks hindama omalt seisukohalt. Arvan, et väga kohane oleks sellele juure lisada veel kolmas anne või sellele

vastav iseseisev täiendusteos, arvesse võttes eelpoolloetletud mõtteid ja uusimaid andmeid kogu käsitletava laia ala kohta, eriti aga üldiseid soomeugrilisi seisukohti. Siis kujuneks sellest teosest tõeline välis-soomeugriluse entsüklopeedia. Kuid praeguselgi kujul on ta möödapääsmatuks käsiraamatuks kõigile neile, kes tahavad milgi kombel tegevad olla selles teoses käsitletud aladel. Ja kuna see teos on kirjutatud meile nii hõlpsasti kättesaadavas soome keeles, ja kuna selle suuruse tõttu pole loota, et niisugune just lähemal ajal eesti keeles ilmuks, siis jääb ainsaks võimaluseks lugejat otsekohe soomekeelse teose juure juhatada.

Eriliselt soovitav on käsitletav teos käsiraamatuks hõimu- ja välis-
ceesti õpiringides.

Villem Ernits.

„KALEVIPOJA“ LÄTIKEELNE TÖLGE.

Nagu juba ajalehe sõnumites märgitud, ilmus hiljuti läti haridusministeeriumi väljaandel „Kalevipoeg“ prl. E. Zalite tõlkes: *Kalevipoegs*, igauņu tautas eps, no igauņu valodas tulkojusi Elina Zalite, Riga 1929, 217 lhk., hind? (Eesti raamatukauplustes 3 kr. 25 s.).

Pr. E. Zalite esineb praegu Lätis viljakaimana eesti kirjanduse tõlkijana ja tutvustajana. Elanud lapsepõlve eestlaste keskel Hopas, õppinud keskkoolis Valgas ja lõpetanud Puškini gümnaasiumi Tartus, tutvus pr. Zalite eesti keelega juba varakult. Hiljemini tärkas teadlik huvi eesti keele ja kirjanduse vastu, ja senni on pr. Zalite juba tõlkinud läti keelde 75 eesti luuletust meie parimaillt poeetelt, samuti Kitzbergi „Neetud talu“, Lutsu „Paunvere“, Tammsaare „Kõrb-oja peremehe“ ja Hugo Raudsepa „Sinimandria“. Peale selle on pr. Zalite iga aasta lõpul annud ajakirjanduses pikema ülevaate eesti kirjandusest eelmisel aastal. Isegi soome kirjandust on ta tõlkinud.

Pr. Zalite tähtsaimaks tõlketeoseks osutub siiski hiljuti ilmunud „Kalevipoeg“, mille tõlkele on eessõna kirjutanud hiljuti surnud tuntud läti kirjandusloolane ja arvustaja T. Zeiferts, eriti toonitades paralleeljooni eesti ja läti kirjanduses ja üldiselt naaberrahvaste arenemise vahel. Sel puhul võtab ta aluseks Kr. Valdemari brošüüri lätlaste ja eestlaste mereasjandusest, milline ilmus Tartus just „Kalevipoja“ trükkimise alguse ajal, ja millise kohandas hiljemini eesti oludele C. R. Jakobson. Valdemar tsiteerib jälle omakorda Läti Hendrikut, kelle teadete järele eestlased ja lätlased juba 13. sajandil on ühiselt võidelnud kord daanlaste, kord rootslaste ja sakslaste vastu. Edasi toonitatakse sarnaseid jooni eesti ja läti edaspidises vaimlises arenemises, eriti ühelaadilist vanema kirjanduse algust, millele panid mõlema rahva juures põhja sakslased. Stenderi läti muinasjutud tõlgiti juba varsti pärast nende ilmumist 1766. a. eesti keelde 1782. a.

Kuid ühiste joonte kõrval leidub eestlaste ja lätlaste vaimuelus ka palju omapärast, millega on põhjust naaberrahvastel eriliselt tutvuda vastastikkuse vaimlise lähenemise huvides. Just selt seisukohalt on läti keelse „Kalevipoja“ tõlke ilmumine eriti teretulnud.

Edasi jutustatakse „Kalevipoja“ kirjutamise ajalugu, toonitades „Kalevala“ mõju selle algatamisel. Selle järele antakse üldine karakteristika „Kalevipoja“ kohta ja tähendatakse, „Kalevipoeg“ olevat virgutanud lätlasigi oma eepose loomisele. Seda olevat katsunud teha Pumpurs (Lačplesis) ja Lautenbach (Needrišu Vidvuts). Need polevat aga siiski sel määral rahvuseeposed, nagu soome „Kalevala“ (ilmunud 1924. a. Linard Laiceni läti keelses tõlkes) ja eesti „Kalevipoeg“, kuna eeposed ehk nende osad puudunud läti rahvaluules eneses.

Lõppeks karakteriseerib T. Zeiferts tõlget, mis nõudnud suurt vaeva, kuna tõlkija on katsunud kasutada läti rahvalaulu väljendusvahendeid. Tõlke väärtuse tõstmiseks olla tulnud läti teksti mitu korda läbi vaadata ja täiendada. Tõlke kaudu avanevat lätlastele lähedase rahva vaimuilm, millesse vaatudes ja elludes mõlema rahva liit toetub tõsisele ja sügavale arusaamisele.

Tõlge ise on sooritatud kunstipärasel väljendusrikkas, stiliseeritud läti rahvaluule keeles, „Kalevipoja“ värsimõõdus. Tõlkimisel on mitmelgi puhul mõtte võrdlemisi vabalt edasi antud, nii et igakord ei saa just kõnelda matemaatilisest mõttevastavusest. Üldmõtet loomulikult see ei muuda, kuuludes tõlkija vabaduste hulka, mida vahest ehk siiski mõnel puhul on liiga avaralt käsitatud.

Tõlkija on välja jätnud paar ebaolulist katkendit. Tõlkele järgnevad lühikesed seletused, peasjalikult Löne-Reimani saksakeelse tõlke seletuste põhjal.

Üldiselt jätab kogu raamat hää mulje. Sellest saab kahtlemata tähtis tegur eesti-läti vastastikkusel kirjanduslikul tundmaõppimisel.

V. Ernits.

UUSIM HÖIMUROMAAN EESTIS.

Richard Janno: *Metsmees*, k.-ü. Loodus, Tartus, 1929. a. 216 lhk., hind 5 kr. 50 s., iluköites 6 kr. 50 s. (kunni 1. veebruarini 1930 müügil alandatud hinnaga).

Kui nende ridade kirjutaja asus arvutama seda hõimuroomaani, siis oldi selle kirjastajale väga lähedalt poolt õige kahtleval seisukohal selle teose hindamise kohta. Arvati, et hõimutegelased võivat selles raamatus ainult irooniat ja paroodiat enese kohta leida ja sellesse ainult eitavalt suhtuda.

Romaani läbilügedes võis aga rõõmuga konstateerida, et seda tuleb õige tõsiselt võtta, ja täielik ülekohus oleks selles ainult irooniat ja paroodiat näha, nagu seda küll tahetakse toonitada mõnes selle romaani arvustuses.

Puhaskunstiliselt on romaani kompositsioon tihe, stiil ja keel värske, psükoogilised kirjeldused huvitavad ja loomutruud. Roman väärrib täielikult talle määratud teise auhinna, kui mitte rohkem.

Romaani psükoogiliseks pääprobleemiks on õieti hõimurahvalik ümberhuvustumine ja selle psükoogiline refleks päätegelase mordvalase Peedra Smirnovi hingeelus. Seda probleemi täiendavad mõningad armastussuhete kirjeldused ja analüüsid, mis küll tunduvad lugejale esikohal seisvat, kuid mille tähtsus on siiski teisejärguline. Kõrvalmärkusena olgu tähendatud, et autor käsitleb neid küsimusi realistlikult seisukohalt, siiski liialdamata, katsudes nende põhjal luua mingisugust uut, võrdlemisi avarat ja, peasi, sisemiselt õiglast, kuid siiski mitte absoluutset vabadust pooldavat moraaliteooriat.

Romaani teoreetiliseks pääideeks on aga suhtumine hõimuküsimusse. See on küll võrdlemisi kriitiline, kuid siiski kaugeltki mitte absoluutselt eitav, õigmini vast jaatavamgi, kui seda paljudki arvavad.

Siingi paistab esireas silma loomutruu hõimuprassingute ja joomingute kirjeldus, nagu neid meie vabariigi kestel kindlasti juba kümneid on korraldatud. Parodeeritakse sisutumat hõimuparaaditamist ja sellega ühenduses olevaid nähteid — asjaolud, millised on meil jällegi võrdlemisi laialt tuntud reaalelust. Kuid ka siit ei või välja lugeda absoluutselt eitavat seisukohta igasuguste hõimuparaadide kohta, millised on massipsükoloogiliselt samavõrra tarvilikud, nagu igasugused muudki paraadid, kui nad teatud tingimustele vastavad.

Romaanis suhtutakse irooniliselt ka üleliigsele hõimusentimentalismile, eriti Venemaal asuvate hõimlaste suhtes, milline osutub aga valeks ja tarbetumaks nende praeguseid võrdlemisi avaraid rahvusliku arenemise võimalusi arvesse võttes.

Autor käsitleb ka tõsisemaid hõimuküsimusi, kuid asub siin samale seisukohale, nagu see on tuttav igale vähegi vastutustundelisemale hõimutegelasele, nimelt et hõimurahvaste reaalsed suhted on senni võrdlemisi vähe arenenud, ja isegi tulevikus on siin küllalt raskusi ette näha. See sunnib hõimutegelast Randerit peaaegu ainult käega lööma reaalsete hõimusuhte arendamisele ja teadlikult piirduma hõimuromantika viljelemisega. Kahtlemata mõigub paljudegi hõimutegelaste meelis samasuguseid mõtteid, kuid Rander väljendab neid viimase täiuseni.

Romaani lugedes tundub, et autor asub hõimuküsimuses omas hingesügevuses siiski tugevalt jaataval seisukohal, otsides õiget moodust selle väljendamiseks, milline peaks olema süntees niihästi hõimuromantikast kui ka hõimurealismist. Selle sünteesi otsimist sümboliseerib päätegelase isikliku elusünteesi otsimine, mida see viimati hakkab leidma kõigi hõimurahvastega reaalselt kontakti pidava Eesti Rahvaluule Arhiivi teenistusse astudes, perspektiivis isiklikult parimad hõimusuhted ühe eestipoolse soome-ugri keeli uuriva naisfiloloogiga.

Kui need read olid juba kirjutatud, ilmus „Rahva Sõnas“ nr. 258, 9. nov. s. a. arvustis, milles toonitati, et selles hõimuroomaanis peegelduvat alusetu hõimuliikumise kokkuvarisemine. See seisukoht on kindlasti valesti nähtud: mingisugusest tõeliku hõimuliikumise kokkuvarisemisest pole siin juttugi, vaid ainult mõningate hõimuliikumise kaasaskäivate väärnähtuste karrikeerimisest. Ka pole õige väide, et „soomesoo killukesed“ Sarmaatia legendikkudel olevat „paratamatult surmale määratud metsrahvad“: nende suurima osa juures on praegu niisugust rahvuskultuurilist tõusu märgata, millest näit. tsaari-aegu undki ei osatud näha. Pole mingit põhjust oletada, et need rahvad ettenähtaval ajal kaoksid. Mis puutub aga soomeugrilisse „kultuuri-ühtsusse“, siis on see loomulikult suhteline mõiste, ja selle reaalselt sisu tunnevad hõimutegelased ise palju paremini, kui igasugused kõrvaltvaatajad. Hõimutegelaste jaoks on see omis üksikasjus iseenesest väga mitmeastmeline „kultuuri-ühtsus“ igatahes otse käegakatsutav realiteet.

V. Ernits.

TEATEID HÖIMURAHVASTE ELUST.

LIIVIST.

Liivi Ühingu esimees õpetaja hra M. Lepste viibis juuli algul Tallinnas ja Tartus, pidades läbirääkimisi eesti tegelastega Liivi rahvamaja ehituse toetamise asjus ja saades selleks mõningaid lubadusi. Tartus peeti sel puhul Postimehe toimetuse ruumides 3. juulil s. a. nõupidamine, millest võtsid osa hra Riigikohtu esimees K. Parts, Postimehe toimetaja A. Peel, M. Lepste, üliõp. E. Kull, mag. F. Leinbok, toimetaja H. Kukke ja V. Ernits. Kõneldi erilisest Liivi sõprade ühingu asutamisest ja selle põhikirja kokkuseadmisest. Kuna liivlastel ehituse algamise tõttu oleks juba praegu toetust tarvis, siis valiti toimikond selle ja teiste liivlastesse puutuvate küsimuste lahendamiseks järgnevas koosseisus: A. Mõru, A. Simm, F. Leinbok, A. Tõllassepp ja O. Loo-rits. Suvel külastasid liivi randa prof. L. Kettunen ja A. Tõllassepp.

Ungarist kuulub, et III soomeugri kongressi ungari toimikond on määranud liivi rahvamaja toetuseks 3000 pengót, s. o. umbes 2000 eesti krooni. On loota Ungarist liivi rahvamaja ehitamiseks ka seltskondlikku toetust, ja isegi vastav resolutsioon kiideti heaks ungarlaste üleilmlise kongressi poolt. Liivi rahvamajast oli juttu ka Turaani seltsi koosolekul 6. sept. s. a.

Liivi rahvamajale on toetust antud ka Soomest. Helsingi üliõpilaskond on kohustanud kõiki oma liikmeid liivi rahvamaja toetuseks käesoleval õpiaast maksma 10 Soome marka, s. o. 1 kroon. See annaks juba tunduva summa liivi rahvamaja heaks, umbes 4000 kr.

Praegu valmistatakse lõpulikult liivi rahvamaja plaani ja üksikasjalikke kavasid. Akadeemilise Höimuklubi poolt viiakse tänavugi liivi lastele jõulukingitusi, mil puhul ka ühtlasi peetakse kohal läbirääkimisi liivi rahvamaja asjus.

UNGARIST.

Turaani Seltsi 1928/29 a. loengute kava.

Turaani selts Budapestis töötab teiste välismaade teaduslike seltside eeskujul terveks talveks kindlaks määratud kava järele, pidades omi

koosolekuid harilikult neljapäeva õhtuti kell 6. Läänud talvine kava sisaldas järgmised loengõhtud: 25. oktoober: Türgi rahvuspüha (loengud Mustafa Kemali kõige uuemaist reformkavatsusist ja Konstantinopoli muljeist), 8. novembril Ida-Aasia rahvaste surma ja matuse kommetest (udupiltidega); 15. nov. hunnide kultuurjärjest; 22. nov. Turaani rahvaste osast Hiina riigi tekkimisest; 29. nov. Sahaliini rahvaelust (udupiltidega); 6. det. Soome rahvuspüha (esimehe avakõne, dr. Báni loeng vaba Soome riigi tekkimisest, deklamatsioon), 24. jaan. jaapanlanna Imaoka Dsuicsiro loeng Jaapani naiste elust (udupiltidega); 31. jaan. loeng Türgi naisküsümuse üle minevikus ja tänapäev (udupiltidega); 7. veebruaril loeng pusta nähtustest udupiltidega; 14. veebr. loeng Turaani rahvastest Inglise maailmapoliitikas; 21. veebr. pidulik õhtu Eesti rahvuspüha puhul, 24. veebr.: esimehe dr. Julius Pekári avakõne, dr. Aladár Bán'i kõne eesti kirjanduse maailmakirjanduslikkudest väärtustest, deklamatsioon; 28. veebr. loeng Turaani üleilmlisest kongressist (mida nähtavasti kavatakse kokku kut-suda).

Debreceni suveülikoolis viibis selle aasta juulikuul neiu Ada Koit, „Eesti Höimu“ toimetuse sekretär, saades ülisõbraliku vastu-võtu osaliseks ja tutvunedes põhjalikumalt ungari keelega ja rahva eluga. Semestri ajal tehti rida ekskursioone ümbruskonna linnadesse ja maale, ja semestri lõppemisel võimaldas Ungari Rahvushik Naisliit neiu Koitil veel ühe kuu Debrecenis viibida kunni üleilmlise ungarlaste kongressini Budapestis, millest ka n. Koit osa võttis. Eriliselt tutvunes neiu Koit ungari naiste elu ja püüetega. Ühtlasi andis ta seletusi eesti naiste elu ja püüete kohta, eriti ajatehede ja naiste ajakirjade jaoks. Ka avaldasid ungari lehed üldiseid kõnetlusi eesti olude kohta. Ungarist tagasi tulles on neiu Koit ka Eestis omist muljeist „Eesti Naises“ nr. 11 s. a. kirjutanud ja 11. 12. s. a. Tartu Naiste Karskusseltsi koosolekul kõnelanud.

Tämä numero alkaa P. Voolaisen runolla „Höimlaste pühadelaul“, jossa toivotetaan taivaallista valoa sekä pyrkimystä korkeuteen ja toiuuteen kaikille heimolaisille, alkaen Tonavalta, Emajöelta ja Saimaalta, päättyen Petsoraan ja Uraaleilla. Kirjoituksessa „Aasta vahetuseks“ (vuoden vaihteessa) luonnostelee toimitus nykyistä heimoharrastuksen tilannetta Eestissä. Kirjoituksessa „Soom keele õpetamise küsimusi Eesti koolides“ käsittelee V. Ernits niitä kysymyksiä, jotka ovat nousseet päiväjärjestykseen suomenkielen opiskelun levitessä Eestin Opetaja-seminaareihin, oppikouluihin, jopa yhteen alkeiskouluunkin. Suomen ylioppilasmaailman heimoharrastuksista kirjoittaa suomeksi maisteri Elsa Enäjärvi. Prof. S. Csekey julkaisee lennokkaan tervehdyksensä unkarilaisten viime elokuussa pidetylle „maailmankoukselle“. V. Ernits selvittelee myöskin tämän kokouksen päätöksiä. Seuraavat V. Ernitsin arvostelut prof. Csekeyn unkarinkielisistä „Kirjoituksista Pohjolasta“, „Kalevipoegin“ lätinkielisestä käännöksestä, R. Jannon heimoromaanista „Metsmees“, jonka aihe koskettelee jonkun verran suomalais-eestiläisiäkin suhteita (romaanin ilmestyynee myös suomeksi) sekä Teo Snellmannin teoksesta „Ulkokansalaistoiminta ja siirtolaisten huolto“, jota arvostelija pitää mahdollisin täydennyksin tärkeänä tietokirjana käsiteltyjen kysymyksiä alalta. Seuraa pikku tietoja heimokansojen elämästä.

MAGYARNYELVÜ TARTALMI ATTEKINTÉS.

Az „Eesti Höim“ jelen száma Voolaine Páltól a rokonnépek karácsonyi énekével kezdődik, melyben minden rokon népnek a Dunától a Saima-tóig és az Uralig — még a puszta csikósárol sem feledkezve meg — tiszta örömet és az igazság felé való törekvést kíván. — A szerkesztőség az évforduló során a rokonnépek iránt való érdeklődést méltatja Észtországban. — Ernits Vilmos a finn nyelv tanításáról ír az észt iskolákban. — Enäjärvi Elza pedig beszámol finnül a finn egyetemi hallgatók rokonsági érdeklődéséről. — Csekey István a Magyarok Világkongresszusán mondott üdvözlését közli. — Ernits Vilmos ennek a kongresszusnak a határozatairól számol be. — Következnek az ismertetések Ernits Vilmostól Csekey István „Északi irások“ — című könyvéről, Snellmann Teo művéről a külföldön élő állampolgárok népmozgalmáról, az észt nemzeti éposznak, a Kalevipoegnek, lett nyelvű verses fordításáról és Janno Richárd „Metsmees“ (Vadember)- című regényéről, mely bizonyos szempontból rokonsági kérdéseket is tárgyal. — Végül kis hírek következnek a rokonnépek életéből.